

УДК 346.2(477)

А. М. ОМАРОВ

аспірант кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, Харків
e-mail: anver.omarov@mail.ru

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У статті розглядаються особливості господарсько-правового регулювання малого підприємництва в Україні. Приділяється увага економічним та юридичним критеріям кваліфікації малого підприємництва. Зазначаються існуючі проблеми правового вирішення цих питань та пропонуються підходи до його удосконалення.

Ключові слова: підприємницька діяльність; мале підприємництво; господарсько-правове забезпечення; критерії малого підприємництва; державна підтримка підприємництва.

Постановка проблеми. Із прийняттям в Україні Конституції 1996 р. відбулося конституційне закріплення права на підприємницьку діяльність. Так, відповідно до ч.1 ст. 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Це положення є концептуальною засадою провадження комерційної господарської діяльності, в тому числі і малого підприємництва в Україні.

Значення малого підприємництва в державі та економіці, крім зайнятості населення, визначають й інші властиві йому функції. По-перше, мале підприємництво, будучи уособленням конкурентного середовища за своєю суттю, допомагає утвердженню ринкових відносин. З одного боку, внаслідок власної чисельності та високого виробничого динамізму вони (малі підприємства) створюють реальне ринкове конкурентне середовище.

Із другого боку, за умов вузької спеціалізації й використання інновацій мале підприємництво є дієвим конкурентом, що підриває монопольні позиції

великих корпорацій. Саме ця функція малого підприємництва відіграла у розвинених країнах суттєву роль у послабленні тенденції великого капіталу до монополізації.

По-друге, загальновідомим є великий внесок малого підприємництва у здійснення прориву в багатьох важливих напрямках впровадження інновацій (інформатика, електроніка). Наприклад, у США на сектор малого підприємництва припадає близько 50% науково-технічних розробок.

По-третє, сектор малого підприємництва оперативно реагує на зміну кон'юнктури, запиту споживачів і надає ринковій економіці більшої гнучкості.

По-четверте, мале підприємництво виконує функцію пом'якшення соціальної напруги і демократизації ринкових відносин, бо саме воно є фундаментальною основою формування середнього класу населення [1, с. 62–63].

З огляду на це мале підприємництво є соціально, економічно та юридично значущим феноменом, що обумовлює актуальність і необхідність детального розгляду цієї проблематики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначеним питанням цією чи іншою мірою приділяли увагу І. В. Труш, І. С. Похиленко, І. В. Щербак, В. І. Андреев. Також аналізом вказаного вище питання займались Т. Васильків, В. Винниченко, А. Гініятулін, Т. Корягіна, М. Сафіна та ін. Разом із цим вказані праці переважно мають економічний характер, а тому доволі актуальним є дослідження питань господарсько-правового забезпечення малого підприємництва в Україні сьогодні.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є дослідження господарсько-правового забезпечення малого підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу. Як зазначають О. В. Довгальова та О. В. Балабенко, мале підприємництво — це особлива форма економічної активності, що передбачає орієнтацію на досягнення комерційного успіху; інноваційний та ризиковий характер діяльності; перспективність спрямування на подальший розвиток, розширення масштабів і сфери діяльності; свободу та самостійність суб'єктів у прийнятті управлінських рішень та здійсненні бізнесу; майнову відповідальність підприємця за результати господарювання; постійний характер господарської діяльності, укладання регулярних, а не одноразових [2, с. 14].

Автори навчального посібника «Малий бізнес» Т. А. Говорушко та О. І. Тимченко пропонують таке визначення: мале підприємництво — це особлива система економічних відносин, за яких головною рушійною силою, суб'єктом господарювання є підприємець, котрий поєднує особові й матеріальні фактори відтворення на інноваційній основі, особистій ініціативі та економічній відповідальності й зацікавленості, ризику з метою одержання підприємницького доходу. Щодо визначення малого бізнесу, то в посібнику

зазначається, що основу малого бізнесу становлять невеликі (малі) підприємства, характерними ознаками яких є незначна кількість штатних працівників та невеликі обсяги виробництва [3, с. 12].

Т. А. Говорушко уточнює визначення малого підприємництва як самостійну, на власний ризик, під власну майнову відповідальність ініціативу, діяльність власника, що характеризується прагненням до інновацій, незначними обсягами виробництва, ґрунтується на використанні економічних ресурсів та спрямована на отримання фінансово-економічного і соціального результату. Далі зазначається, що цей погляд ґрунтується на емпіричних дослідженнях, які свідчать, що мале підприємство не можна трактувати як беззаперечно інноваційну діяльність. Інноваційна активність малих підприємств перебуває під впливом значної кількості чинників, які часто не сприяють реалізації підприємцем інноваційної функції. Тому більш доцільно вважати мале підприємство діяльністю власника, що за певних сприятливих умов набуває інноваційного характеру [4, с. 10].

Болтонський комітет рекомендував систему кількісних критеріїв для визначення малих підприємств, а саме: чисельність працівників, оборот, розмір активів, кількість фірм або підрозділів, частка фірми на ринку, сукупний капітал. Щодо якісних критеріїв Болтонський комітет вважає, що малим є підприємство, яке має такі характеристики: порівняно мала частка на ринку; підприємством керують його власники; підприємство є незалежним від інших підприємств [5, с. 45].

Що ж до юридичних критеріїв малого підприємництва, їх можна вивести зі змісту ст. 55 Господарського кодексу України (далі — ГК України): стосовно фізичних осіб-підприємців — середня кількість їх працівників за звітний період (календарний рік) має не перевищувати 50 осіб, а також річний дохід від будь-якої діяльності не повинен перевищувати суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України. Що ж до юридичних осіб, то тут також має місце два критерії — середня кількість їх працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб, по-друге — річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

У березні 2012 р., із прийняттям нового Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» (від 22.03.2012 р.) в Господарський кодекс було внесено зміни стосовно визначення суб'єктів господарювання за їх розмірами. Введено нове поняття «суб'єкти мікропідприємництва», до яких належать фізичні особи-підприємці та юридичні особи, із середньообліковою чисельністю працюючих за звітний

період до 10 осіб та обсягом річного доходу до 2 млн євро. Отже, із суб'єктів малого підприємництва виділено окрему групу осіб, які належать до мікропідприємств, що відповідає класифікації підприємств за їх розмірами в міжнародній практиці.

Таким чином, щоб визначити, до якої категорії належить конкретний суб'єкт господарювання, слід встановити середню кількість працівників та суму доходу в євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України. Як розрахувати ці величини — ні ГК України, ні Закон від 22 березня 2012 р. «Про розвиток та державну підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва в Україні» не визначають. Попередня редакція ГК України і Закон «Про державну підтримку малого підприємництва» від 19 жовтня 2000 р. (втратив чинність 19 квітня 2012 р.) використовували критерії «середньооблікової» кількості працюючих і обсягу річного валового доходу, що передбачався у гривнях (у виключеній із прийняттям названого закону ч. 7 ст. 63 ГК України містився поділ підприємств на малі, середні та великі).

Для визначення середньої кількості працівників, вочевидь, слід користуватися Інструкцією зі статистики кількості працівників, затвердженою наказом Держкомстату України від 28 вересня 2005 р. № 286 [6]. Відповідно до п. 3.1 Інструкції середня кількість працівників підприємства за період (місяць, квартал, із початку року, рік) визначається як сума таких показників: середньооблікової кількості штатних працівників; середньої кількості зовнішніх сумісників; середньої кількості працюючих за цивільно-правовими договорами. Таким чином, середня кількість працівників — це значно ширше поняття, ніж середньооблікова, оскільки включає в себе ще й зовнішніх сумісників та осіб, які виконують роботу за замовленням суб'єкта господарювання на умовах цивільно-правових договорів. Що ж стосується облікової кількості працівників, то вона згідно з п. 2.1 Інструкції охоплює штатних працівників, які уклали письмово трудовий договір (контракт) і виконували постійну, тимчасову або сезонну роботу один день і більше, а також власники підприємства, якщо, крім доходу вони отримували заробітну плату на цьому підприємстві. Відповідно середньооблікова кількість штатних працівників розраховується на підставі щоденних даних про облікову кількість штатних працівників, які повинні уточнюватись відповідно до наказів про прийом, переведення працівника на іншу роботу та припинення трудового договору (п. 3.2 Інструкції). Таким чином, можна зробити висновок, що законодавець зробив критерії віднесення до суб'єктів малого і середнього підприємництва в частині кількості працівників більш жорсткими.

Слід зауважити, що практика малого підприємництва є досить поширеною у зарубіжних країнах. Як приклад, у Польщі до малого бізнесу відносять під-

приємства із чисельністю працівників менше 50, середніх — менше 500. В Італії підприємства з кількістю працівників від 1 до 19 зараховуються до найменших, а від 20 до 29 — до малих. В Угорщині, крім кількості працівників, враховують сферу діяльності, у Франції — сферу діяльності і величину середньорічного обороту, у Чехії — виручку за останній фінансовий рік. В Іспанії немає чіткого законодавчого визначення поняття малого і середнього підприємництва. Регіональні і місцеві органи мають право самостійно встановлювати специфічні критерії віднесення підприємств до малих чи середніх у рамках тих чи інших програм державної підтримки [7]. Низка європейських країн, зокрема Німеччина, також не має власних визначень малих і середніх підприємств та послуговується загальними підходами Європейського Союзу, згідно з якими малими визнаються підприємства із чисельністю працюючих до 50 осіб та річним оборотом до 10 млн євро, середніми — до 250 та 50 млн євро відповідно [8].

На цей час в Україні здійснюється реформа державної влади — децентралізація державної влади, і в майбутньому ми зможемо перейняти європейський досвід встановлення критеріїв визначення малого підприємства, де національне законодавство України встановлює загальні критерії визначення малого і середнього підприємництва, а нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування визначають специфічні критерії віднесення підприємств до малих і середніх підприємств.

Згідно із законом «Про малий бізнес» 1953 р. США до малого бізнесу відносять підприємства із чисельністю працівників до 100 осіб, до середнього — до 500. Крім того, підприємства повинні відповідати таким вимогам: бути комерційними структурами (мати на меті отримання прибутку), належати незалежним власникам і управлятися ними, не займати ключових позицій у своїй сфері економічної діяльності. Спеціально створений орган — Адміністрація США у справах малого бізнесу — виробила офіційні стандарти для визначення суб'єктів малого бізнесу в різних галузях господарювання [9].

В Японії, де частка малого і середнього бізнесу у виробництві промислової продукції перевищує 60%, а в зайнятості населення 70%, має розгорнуту класифікацію суб'єктів малого і середнього підприємництва, де як критерії визначення використані чисельність працівників і галузь діяльності. В КНР до уваги беруться кількість працівників, річний оборот, вартість активів, а в окремих сферах і інші показники [10].

Стосовно національного досвіду, останнім часом державою здійснюються спроби вчинення заходів, спрямовані на стимулювання розвитку підприємництва, у тому числі і малого. Наслідком таких заходів стало те, що упродовж останніх років характерними були позитивні тенденції збільшення кількості

суб'єктів господарської діяльності, малих підприємств (у тому числі на 10 тис. осіб наявного населення), частки малих і середніх підприємств у загальній кількості суб'єктів підприємницької діяльності, обсягів виготовленої і реалізованої продукції одним підприємством, зокрема у секторі малого і середнього бізнесу, поступове вдосконалення галузевої структури підприємництва. Негативними виявами є невисокі обсяги виробництва та реалізації продукції у розрахунку на одне діюче підприємство; скорочення частки сектору малого підприємництва в обсягах реалізованої продукції (наданих послугах); скорочення питомої ваги діючих підприємств та зростання частки збиткових; погіршення показників ефективності фінансово-господарської діяльності та використання ресурсного забезпечення підприємств; низький рівень легальної заробітної плати, особливо на малих підприємствах приватної форми власності; функціонування значної частини підприємств у тіньовому та необлікованому секторах ринку; невисока інноваційно-інвестиційна активність підприємств [11, с. 145].

Разом із цим мале підприємництво має і ряд переваг. Як приклад, малий бізнес виникає за менший строк. Підвищення економічної активності призводить до виділення із соціальної маси підприємливих людей, які створюють нові підприємства невеликого розміру. Для цього немає необхідності накопичувати величезний обсяг ресурсів. Основою для створення малого підприємства є ресурси самого підприємця (час, знання, енергія, гроші), а також зайняті їм кошти на неформальному ринку капіталу (у родичів, знайомих та ін.), а також його ідеї, ініціатива та інші особисті якості. Природно, швидкість створення малого бізнесу залежить не тільки від підприємця, але і від рівня та структури адміністративних бар'єрів, які йому необхідно при цьому пройти. При відповідному характері таких перешкод ця перевага може бути практично повністю нівельована державою. Однак вона є дуже важливою для національної економіки. За рахунок швидкості народження ідеї малий бізнес проникає у нові сфери господарювання, ще не освоєні ринки і ринкові ніші. Це часто пов'язано з втіленням інноваційних ідей, що виникають шляхом усвідомлення потенційних можливостей попиту, який може виникнути.

Логічно, що малі підприємства можуть створюватись у тих областях і таких масштабах, для яких немає необхідності у значних обсягах витрат. Звідси випливає така перевага — готовність іти на ризик, тобто проникати у сфери, які характеризуються порівняно високим рівнем невизначеності. Важливо, що власник сам управляє своїм підприємством (і найчастіше є працівником), тому не виникає проблем, пов'язаних із довірою у прийнятті підприємницьких рішень та механізмом їх реалізації. Готовність прийняти високий ризик

пов'язана і з тим, що діяльність може виявитись високорентабельною і через новизну, і через відсутність на цьому ринку конкурентів.

Найважливішою перевагою малого бізнесу є інноваційна спроможність. Малі підприємства виникають на основі нових ідей, реалізація яких дозволяє створити нову ринкову нішу (або новий ринок) й уникнути прямої конкуренції з великим бізнесом. Такі інновації пов'язані з початком виробництва нового продукту або надання нової послуги. Малі підприємства виграють не тільки за рахунок оригінальності, але і через індивідуальний підхід до задоволення потреб конкретного споживача, враховуючи його особливі інтереси і вимоги. Це дуже складно зробити великим підприємствам. Інноваційна здатність малого бізнесу визначається низкою обставин: 1) інтелектом, талантом, ініціативністю, креативністю підприємця-власника; 2) самостійністю і незалежністю у прийнятті рішень власником підприємства (відсутність бюрократії); 3) відносно невеликими обсягами капіталу, необхідного для освоєння інновації і початку діяльності (можливі втрати будуть невеликими); 4) оперативність, завдяки якій можна не втратити можливості реалізувати ідею інновації; 5) швидкість одержання доходу за рахунок скорочення строку створення підприємства і початку практичної діяльності. Враховуючи явні переваги у сфері інноваційної діяльності, слід зазначити, що з'явився окремий різновид малих підприємств, які займаються розробкою інноваційних продуктів і/або доведенням їх до практичного використання. Вони можуть працювати або самостійно (особливо у розробці нових продуктів), або на замовлення великих компаній (найчастіше із доведення інновацій до практичного використання), які прагнуть знизити витрати на інноваційну діяльність і підвищити її результативність. Завдяки спроможності до інновацій малий бізнес відіграє в економіці (а саме її інноваційному розвитку) велику роль. За рахунок малих підприємств не тільки з'являються інноваційні продукти, але й відбувається поява підприємців-новаторів. Створення власних підприємств дозволяє їм, по-перше, реалізувати свою ідею, виходячи із власного бачення і, по-друге, почати практичну діяльність, роблячи свій внесок у розвиток економіки [12, с. 87].

Важливою особливістю розвитку та державного регулювання малого бізнесу в Україні є відсутність акцентів на соціальній значимості малого підприємства, його здатності швидко розширювати попит на робочу силу. Мале підприємство розглядається в рамках державної політики виключно в економічній площині. Продовженням цієї проблеми є похідні проблеми надмірного державного регулювання, численні адміністративні бар'єри та низький рівень виконавчої дисципліни в органах державної влади, що погіршується високим рівнем корупції.

Аналіз змісту існуючих програм дозволяє розкрити їх найбільш суттєві недоліки: 1) неузгодженість, «нестиковку» елементів програм, зокрема аналітичних розділів і блоку основних заходів; 2) декларативність, неконкретність поставлених завдань; 3) занадто широкий спектр планованих заходів, що веде до розпорошення і без того мізерних коштів [13].

Слід погодитися з думкою, що вирішення проблем розвитку малого підприємництва в Україні слід пов'язувати із вирішенням питань щодо організаційного забезпечення малого підприємництва, насамперед: розробка та прийняття цільових і регіональних програм розвитку та підтримки малого підприємництва з відповідним фінансовим та організаційним забезпеченням; упровадження єдиної вертикальної системи органів виконавчої влади з питань малого підприємництва від Кабінету Міністрів України обласних, районних державних адміністрацій; розробка єдиної системи реєстрації та легалізації суб'єктів підприємництва; вдосконалення мережі та підвищення дієвості роботи громадських об'єднань малого підприємництва [14].

Таким чином, переваги малого підприємництва полягають у тому, що воно є провідним сектором ринкової економіки; складає основу дрібнотоварного виробництва; визначає темпи економічного розвитку, структуру та якісну характеристику ВВП; швидко окупність витрат, свободу ринкового вибору; забезпечує насичення ринку споживацькими товарами та послугами повсякденного попиту, реалізацію інновацій, додаткові робочі місця; має високу мобільність, раціональні форми управління; формує новий соціальний прошарок підприємців-власників; сприяє послабленню монополізму та розвитку конкуренції.

Висновки. Господарсько-правова політика держави, як зазначає Д. В. Задихайло, базуючись на положеннях конституційного економічного порядку, економічної політики держави та наукової господарсько-правової доктрини і зафіксована у змісті державних програм економічного розвитку як обов'язкова, структурна та інструментальна їх складова є імперативною концептуальною позицією держави щодо напрямів та змісту подальшого розвитку господарського законодавства, удосконалення практики його застосування, оптимізації правового господарського порядку як такого.

Отже, положення економічної політики держави мають бути обов'язково трансформовані в засоби її господарсько-правової політики. Це є необхідною умовою ефективності модернізації господарського законодавства і самих відносин господарювання, а отже, й ефективності функціонування національної економіки [15].

Сучасне господарсько-правове забезпечення малого підприємництва в Україні здійснюється Господарським кодексом України та рядом законодав-

чих актів. Разом з цим вирішення їх має бути комплексним, із урахуванням юридичних, економічних, соціальних, політичних та інших факторів. У зв'язку із цим доцільно розробити та прийняти Концепцію стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні як важливого чинника розвитку ринкової економіки в нашій державі.

Згідно з такою концепцією основними правовими засобами формування підприємництва в Україні мають стати: закріплення чітких юридичних критеріїв віднесення суб'єкта господарювання до категорії малого бізнесу; диференціація сфери господарювання на окремі юридично визначені сегменти; забезпечення стимулюючої ролі держави шляхом створення необхідних гарантій реалізації принципу свободи підприємництва; формування державних та цільових програм з підтримки малого підприємництва та запровадження спеціальних режимів господарювання для малого бізнесу, що передбачають систему необхідних пільг та форм державної підтримки.

Тому залишається актуальною проблемою створення цілісної господарсько-правової концепції державної підтримки малого підприємництва в Україні, враховуючи окремі суспільно важливі сфери його реалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Майсюра О. М. Сутність та проблеми розвитку малого підприємництва в Україні // Економіка та держава. – 2010. – № 2. – С. 62–63.
2. Довгальова О. В. Управління малим бізнесом : підручник / О. В. Довгальова, О. В. Балабенко ; Донбас. нац. акад. буд-ва і архіт. – Макіївка ; Донецьк : Цифр. тип., 2011. – 298 с.
3. Говорушко Т. А. Малий бізнес : навч. посіб. / Т. А. Говорушко, О. І. Тимченко. – К. : Центр навч. л-ри, 2006. – 200 с.
4. Говорушко Т. А. Ефективність розвитку малого підприємництва у харчовій промисловості в Україні : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04 / Т. А. Говорушко ; Нац. ун-т харч. технологій. – К., 2008. – 38 с.
5. Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства : навч. посіб. / Т. Г. Васильців, О. І. Ляш, Н. Г. Міценко ; за ред. д-ра екон. наук Т. Г. Васильціва. – К. : Знання, 2013. – 446 с.
6. Про затвердження Інструкції зі статистики кількості працівників : наказ державного комітету статистики України від 28.09.2005 № 286 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1442-05/conv>.
7. Гиниятулин А. Р. Правовое регулирование деятельности субъектов малого и среднего предпринимательства в зарубежных странах [Електронний ресурс] / А. Р. Гиниятулин // Евраз. юрид. журн. – 2012. – № 10 (53). – Режим доступу: http://www.eurasialaw.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=3538:-10-53-2012&catid=304:-10-53-2012&Itemid=541.

8. Сафина М. Создание малых и средних предприятий в ЕС (на примере Германии) [Электронный ресурс] / М. Сафина, О. Рейберг // Регионал. центр инноваций и трансфера технологий. Некоммерческое партнерство. – Режим доступа: <http://www.rcitt.ru/332.file>.
9. Federal Small Business Programs and the Small Business Act of 1953 [Электронный ресурс] // Contract Management. – 2009. – P. 25–48. – Режим доступа: <http://www.ncmahq.org/files/Articles/CM1009%20-%2024-41.pdf>.
10. Винниченко В. В. Визначення суб'єктів малого і середнього підприємництва за законодавством України [Електронний ресурс] / В. В. Винниченко, В. М. Завгородня. – Режим доступа: <http://www.bulletin.uabs.edu.ua/store/jur/2012/8a4ab128e673ec7b47aba3608950ec79.pdf>.
11. Васильків Т. Г. Удосконалення державного регулювання підприємницької діяльності в Україні / Т. Г. Васильків // Стратегіч. пріоритети. – 2009. – № 1(10). – С. 145–150.
12. Орлова В. О. Природні переваги малого бізнесу – основа його розвитку / В. О. Орлова // Бізнесінформ. – 2012. – № 11. – С. 75–79.
13. Корягіна Т. В. Особливості державного регулювання малого підприємництва в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.3/69.pdf>.
14. Удел украинского малого бизнеса – торговля и сектор услуг [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://archive.kontrakty.ua/gc/2007/5/21detskijj-sad.html>.
15. Задихайло Д. В. Правові засади формування та реалізації економічної політики держави : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.04 / Д. В. Задихайло. – Х., 2013.

REFERENCES

1. Vasylykiv T. H. (2009) Udoskonalennia derzhavnoho rehuliuвання pidprijemnytskoi diialnosti v Ukraini. Stratehichni priorytety.1
2. Vasylytsiv T. H., Pliash O. I., Mitsenko N. H. (2013) Ekonomika maloho pidprijemstva : navch. posib. K.
3. Vynnychenko V. V. (2012) Vyznachennia subiektiv maloho i serednoho pidprijemnytstva za zakonodavstvom Ukrainy. Retrieved from: <http://www.bulletin.uabs.edu.ua/store/jur/2012/8a4ab128e673ec7b47aba3608950ec79.pdf>
4. Hyniatulyn A. R. (2012) Pravovoe rehulyrovanye deiatelnosti sub'єktov maloho y sredneho predprynymatelstva v zarubezhnykh stranakh . Evrazyiskiy yurydycheskyi zhurnal. Retrieved from: http://www.eurasialaw.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=3538:-10-53-2012&catid=304:-10-53-2012&Itemid=541.
5. Hovorushko T. A. (2008) Efektyvnist rozvytku maloho pidprijemnytstva u kharchovii promyslovosti v Ukraini: avtoref. dys. d-ra ekon. nauk: 08.00.04. K.
6. Hovorushko T. A., Tymchenko O. I. (2006) Malyi biznes : navch. posib. K.
7. Dovhalova O. V., Balabenko O. V. (2011) Upravlinnia malym biznesom : pidruchnyk as. nats. akad. bud-va i arkhiv. Makiivka.
8. Koriahina T. V. Osoblyvosti derzhavnoho rehuliuвання maloho pidprijemnytstva v Ukraini Retrieved from: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.3/69.pdf>
9. Maisiura O. M. (2010) Sutnist ta problemy rozvytku maloho pidprijemnytstva v Ukraini. Ekonomika ta derzhava. 2.

10. Orlova V. O. (2012) Pryrodni perevahy maloho biznesu – osnova yoho rozvytku. *Biznesinform*. 11.
11. Pro zatverdzhennia Instruksii zi statystryky kilkosti pratsivnykiv. Nakaz derzhavnoho komitetu statystryky Ukrainy vid 28.09.2005 №286 Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1442-05/conv>
12. Safyna M., Reiberh O. Sozdanye malых y srednykh predpriyatiy v ES (na prymere Hermanyy). Rehyonalnyi Tsentр Ynnovatsyi y Transfera Tekhnolohiy. *Nekommercheskoe partnёрstvo*. Retrieved from: <http://www.rcitt.ru/332.file>.
13. Udel ukraynskoho maloho byznesa – torhovlia y sektor usluh Retrieved from: <http://archive.kontrakty.ua/gc/2007/5/21detskijj-sad.html>.
14. Federal Small Business Programs and the Small Business Act of 1953. *Contract Management*. 2009. Retrieved from: <http://www.ncmahq.org/files/Articles/CM1009%20-%2024-41.pdf>.
15. Zadykhailo D. V. (2013) *Pravovi zasady formuvannia ta realizatsii ekonomichnoi polityky derzhavy: avtoref. dys. d-ra yuryd. nauk. 12.00.04. Kh.*

Стаття надійшла до редакції 15.10.2015.

A. M. ОМАРОВ

аспірант кафедри господарського права Національного юридического університета імені Ярослава Мудрого, Харьков

ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

В статье рассматриваются особенности хозяйственно-правового регулирования малого предпринимательства в Украине. Уделяется внимание экономическим и юридическим критериям квалификации малого предпринимательства. Рассматриваются существующие проблемы правового решения этих вопросов, предлагаются подходы его осуществления.

Ключевые слова: предпринимательская деятельность; малое предпринимательство; хозяйственно-правовое обеспечение; критерии малого предпринимательства; государственная поддержка предпринимательства.

A. M. OMAROV

PhD Student, the Economic Law Department, Yaroslav Mudryi National University, Kharkiv.

ECONOMIC AND LEGAL SUPPORT OF SMALL BUSINESS IN UKRAINE

Problem setting. The main problem of development of small business in Ukraine is the solution of issues concerning organizational support for small businesses, primarily. Also there are not complex purpose-oriented and regional programs of development and

support of small enterprises. And creation a unified system of registration and legalization of entrepreneurship etc.

Recent research and publications analysis. An issue of the economic and legal support of small business in Ukraine has been considered in scientific papers of lawyers such as I. V. Trush, I. S. Pokhilenko, I. V. Shcherbak, V. I. Andreev etc.

Also the analysis of the above issues were involved by T. Vasilkov, V. Vinnichenko, A. Hiniyatulin, T. Koryahina, M. Safin and others. At the same time, these works are mainly economic in nature, and therefore quite relevant is research on economic and legal support of small business in Ukraine today.

Paper objective. The purpose of this work is to research the economic and legal support of small business in Ukraine.

Paper main body. There are legal and economic criteria for qualifying small business in Ukraine. Attention is paid to the legal regulation of small enterprises in Ukraine. Offers a solution for the economic and legal support of small enterprise using the international experience. Also there are characteristics of small enterprises such as innovative form of sector of market economy.

Conclusions of the research. Economic and legal support of small business in Ukraine is regulating by the Commercial Code of Ukraine and a number of legislative acts. Unfortunately, practice shows the existence of a number of problems in this area, which are not legal, but more economic. At the same time, solve them should be comprehensive, taking into account the legal, economic, social, political and other factors. Therefore it is advisable to take the concept to develop stimulating small business development in Ukraine as an important factor in the development of market economy in our country.

Short Abstract for an article

Abstract. The article discusses the features of the economic and legal regulation of small business in Ukraine. Attention is paid to the economic and legal criteria for qualifying small enterprise. Points to the existing problems of the legal address these issues, and proposes an approach for its execution.

Key words: business activities; small business; economic and legal support; criteria for small enterprise; State support of entrepreneurship.